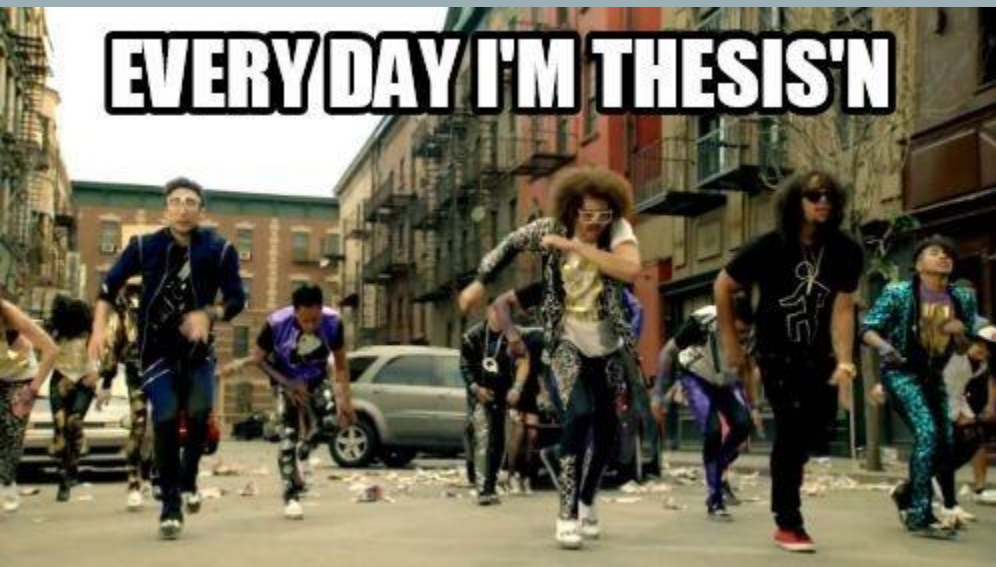

TANÁCSOK SZAKDOLGOZATÍRÁSHOZ MÉG MIELŐTT BELEFOGNÁL

Összefoglaló a 2017.10.05.-én megtartott Szakdolgozatírás konferencia előadótól

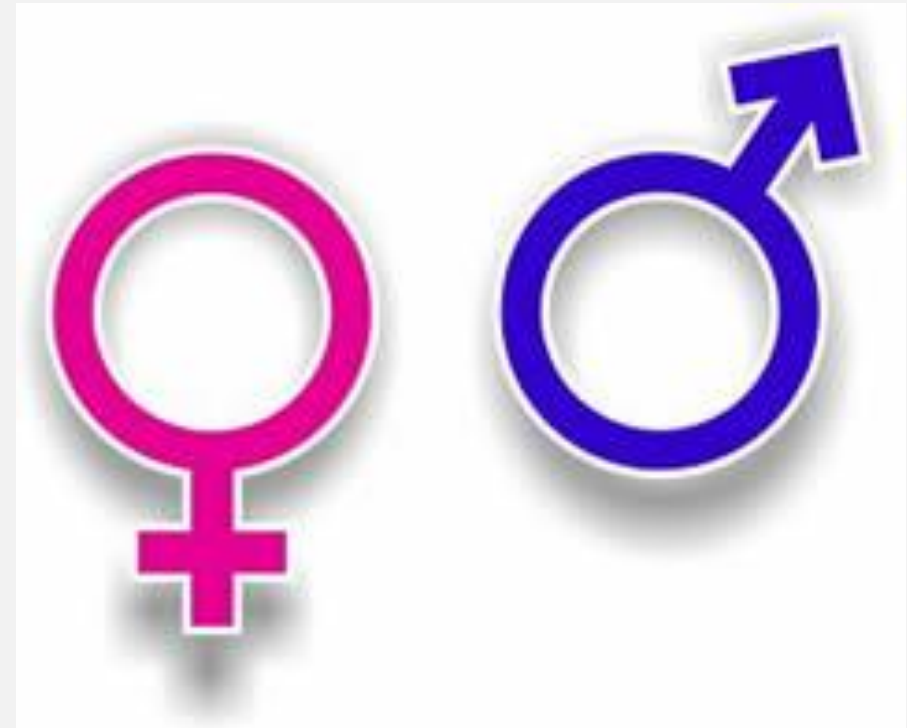
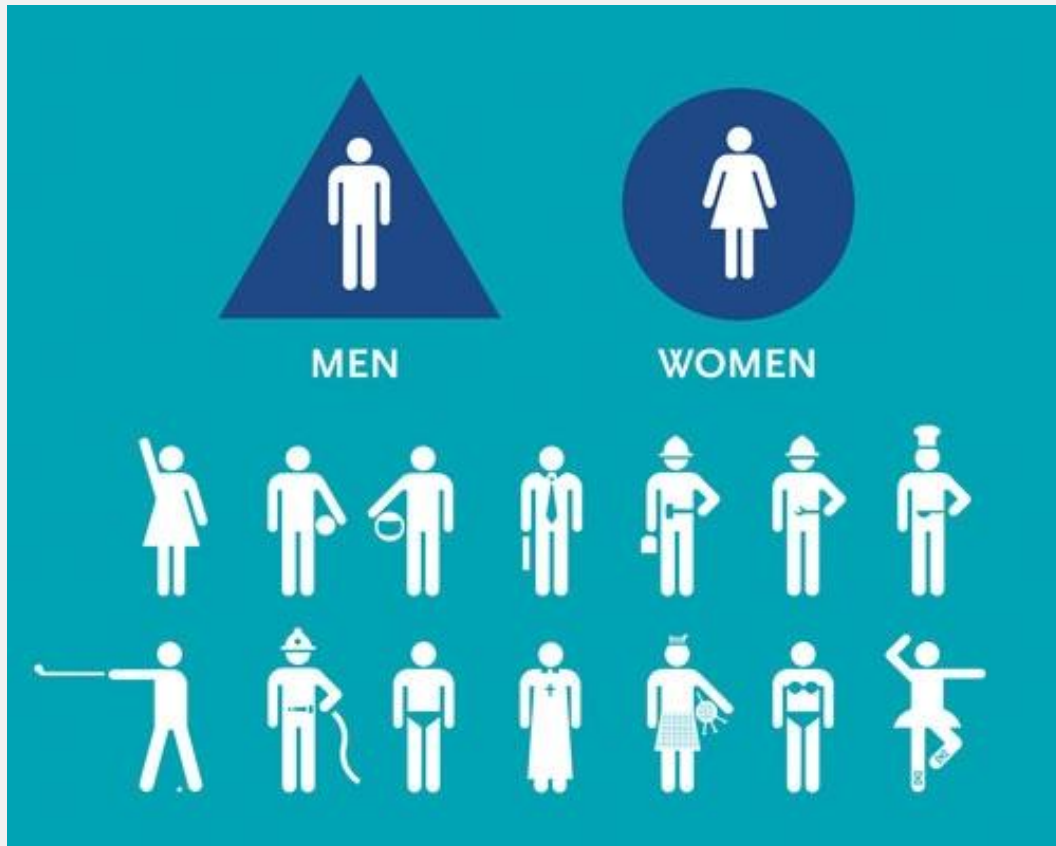

Szerkesztette: Menich Dóra

TARTALOM

- **Zenovitz Lili:** A nemi szerepekről alkotott kép a gyermekkorban *(társadalmi tanulmányok)*
- **Varga Klaudia:** A pszichés zavarok társadalmi észlelése *(szociológia)*
- **Menich Dóra:** A mérleg nyelve, avagy evészavarok a társas kapcsolatok fókuszában *(szociológia)*
- **Szodorai Dóra:** Elvált apák felfogása az apaságról *(szociológia)*
- **Takács Tímea:** Motiváció roma gyerekek örökbefogadására Magyarországon *(szociálpedagógia)*

ZENOVITZ LILI: A NEMI SZEREPEKRŐL ALKOTOTT KÉP A GYERMEKKORBAN

Szakedolgozatom témája a gyermekek nemi szerepekről való elképzelése volt. A témaválasztásom oka, hogy egy korábbi gyakorlati órán foglalkoztam már a felsőoktatásban megjelenő nemi különbségek kérdéseivel, így az oktatás alsóbb szintjein is folytatni szerettem volna a kutatást.

A gyermekekre, mint a kutatásom alanyaira pedig azért esett a választásom, mert rájuk intenzíven és jelen időben hatnak a társadalom által közvetített normák. A felnőtteknél az esetek döntő részében nehéz volna visszakeresni az idő távlatából, hogy milyen környezeti hatások érhatték őket. Ezen túl a gyermekek sokkal befogadóbbak a külső ingerekkel szemben, mint a felnőttek, illetve a kérdőív során őszinte, kendőzetlen válaszokra számíthattam a gyermekektől.

A szakdolgozatomban tehát a nemi szerepeket, a nemi identitás kialakulását, illetve a társadalomban jelen lévő nemi sztereotípiákat vizsgáltam. A kutatásom célja, hogy mélyebben megismerhessem azt, hogy hogyan látják a gyermekek a nemi szerepeket, illetve, hogy mennyire befolyásolják őket ebben a társadalom által közvetített sztereotípiák.

A szakdolgozat **első része**, az **elméleti rész** sok odafigyelést és sok olvasást igényel. A *szakirodalmak* gyűjtése az egész dolgozatírási folyamatot végig kíséri, de mégis érdemes az elején a nagyját elvégezni, hogy teljesebb képet nyerhessünk a témáról már a kezdetekkor. Mivel ez viszonylag hosszú időt ölel fel, előfordul például, hogy a könyvtári kölcsönzési időn is túlnyúlna, így hasznos kijegyzetelni, vagy beszkenneálni az adott részeket. Egyfelől könnyebb lesz ezekkel a lapokkal dolgozni, mint a könyvekkel, másfelől (a jegyzetelés esetében) ez idő alatt is rögzül a témáról szerzett tudásunk.

Az írással kapcsolatos másik sarkalatos pont a *helyesírás*. A helyesírásra minden rész megírásánál megfelelő figyelmet kell fordítani, hiszen egyszerre öt oldalt részletesen átvizsgálni sokkal könnyebb feladat, mint a végén a teljes dolgozatot.

A dolgozatírás során nagy figyelmet igényel a *hivatkozások* pontos használata. Sosem szabad 1-2 mondatnál több szó szerinti idézetet alkalmaznunk, inkább a saját szavainkkal való összefoglalást válasszuk, majd a mondat végén természetesen használjuk a megfelelő formulájú hivatkozást pl.: (Kiss, 1989: 18). Az irodalomjegyzékben mindig fel kell tüntetni a szerzőt, a címet, az évszámot, a kiadót, a helyszínt, illetve – ha nem egy teljes könyvre vagy cikkekre hivatkozunk – az oldalszámokat.

A másik fontos szabály a hivatkozással kapcsolatban, hogy nem szabad olyan mondatnak a dolgozatba kerülnie hivatkozás nélkül, ami nem a saját gondolatunk, ez ugyanis plágiumnak minősül.

Hasznos még továbbá az *irodalomjegyzék* állandó ellenőrzése. A dolgozatírás során sok átírás, törlés történik, emiatt előfordulhat, hogy az irodalomjegyzékbe helyezett forrásokat már nem tartalmazza a szöveg. Érdemes tehát a szövegközi hivatkozásokat és az irodalomjegyzék hivatkozásait átnézni, hogy szinkronban legyenek egymással.

A **kutatás**om módszere *kvantitatív kérdőíves adatfelvétel* volt, melyben 4. osztályos gyermekeket kérdeztem arról, hogy mit gondolnak a fiúk és a lányok közötti különbségekről úgy általánosságban és a saját környezetükben. Szerepeltek viselkedésbeli, tanulmányi eredményekkel kapcsolatos, versenyeken való részvétellel kapcsolatos és asszociatív kérdések is. Nagy vonalakban pedig arra a következtetésre jutottam, hogy valamilyen módon felfedezhetők minták, amelyek mentén definiálják a gyermekek a két nemet, bár kevésbé élesek, elvágólagosak, mint ahogyan azt feltételeztem.

A **módszer**rel kapcsolatban fontos megemlítenem, hogy milyen nehézségekbe ütköztem. A közérthetőség és átláthatóság minden kérdőív alapkövetelménye, ez jelen esetben fokozottan fontos volt. Elengedhetetlen volt továbbá a kérdések érthetősége és a barátságos, bizalmi légkör megteremtése. Fontos volt továbbá hangsúlyoznom a gyermekeknek, hogy nem szabad a nevüket feltüntetniük, illetve, hogy ez nem egy dolgozat, nincsen jó vagy rossz válasz, és ha valamit nem értenek, nyugodtan tegyék fel kérdéseiket nekem. A nehézségek ellenére mégis szerettem volna a gyermekek véleményét megtudni, közvetlenül tőlük, hiszen így pontosabb képet kaphattam, mintha a szüleiket vagy a tanítóikat kérdeztem volna.

A gyermekek kérdezése technikai szempontból is eltér a felnőttekétől: fontos volt, hogy a kérdéseket életkoruknak megfelelő formában tegyük fel, és csak „egyszerűnek” mondható szavakat használjak. A kérdőív megalkotását tovább nehezítette, hogy kevés módszertani szakirodalom állt a rendelkezésemre a gyermekek kutatásáról és annak eltéréseiről a felnőttekéhez képest.

Egy kutatás rendszerint hosszú és összetett procedúra. Mint ahogyan említettem, a dolgozatom során gyermekekkel készítettem kérdőíves kutatást. Ilyenkor minden esetben szükséges egy szülői beleegyező nyilatkozat kitöltése. A nyilatkozatban célszerű pontosan fogalmazni a kutatással kapcsolatban, ugyanis értékes válaszadóktól eshetünk el ellenkező esetben. A kutatásom kapcsán elkészített szülői beleegyező nyilatkozatomban így fogalmaztam: *„A vizsgálódás célja feltérképezni a gyermekek elképzeléseit a nemi szerepekről.”* Ezt követően volt olyan intézmény, amelyben a gyermekek szüleinek majdnem fele nem egyezett bele a válaszadásba. Ez valószínűleg, a „nemi szerep” kifejezés miatt történt, amely aggodalmat ébreszthetett a szülőkben, hogy szexualitást érintő témában kutatók, így joggal érezhették, hogy ez nem lenne megfelelő a gyermekük korosztályának.

A másik fontos tapasztalatom a kutatással kapcsolatban az **időbeosztás**sal kapcsolatos. Három iskolában végeztem a kutatásomat. Ez azt jelenti, hogy minden iskolába be kellett mennem a szülői, illetve az igazgatói nyilatkozatok aláírása miatt. Egy megelőző próbakérdézet is tartottam, és a lekérdezet is minden iskolában meg kellett tartanom. Tehát rengeteg idővel és szervezéssel járt maga a lebonyolítás, és ekkor a kérdőívek adatainak bevitele és elemzése még hátra volt. Tehát mindenképp hagyni kell időt a kutatásra, ez a szakdolgozat azon része, ahol megmutatkoznak a saját elképzeléseink. Ez tükröz minket.

VARGA KLAUDIA: A PSZICHÉS ZAVAROK TÁRSADALMI ÉSZLELÉSE

A **témaválasztás**omat (a pszichés zavarok társadalmi észlelése) leginkább a személyes tapasztalataim és érdeklődésem, valamint a kérdéskörnek, mint társadalmi problémának az aktualitása indokolta.

A dolgozatom első felében azt mutattam be, hogy miért társadalmi probléma ez a tárgykör (ld. a bekeretezett részben), amely a mentális zavarok magyarországi helyzetképre fókuszál. A második részben a különféle tudományos megközelítéseket, a harmadik részben pedig a csoportközi megismerés legfontosabb elemeit vázoltam fel, majd kitértem a mentális zavarokkal, mint önálló prototípus kategóriával kapcsolatos konkrét hiedelmekre és előítéletekre. Végül pedig egy önálló, felderítő kutatást is végeztem az általános sztereotípiák és attitűdök felmérésére, amelyeket összevetettem az elméleti részben foglaltakkal.

„A tudományos előrejelzések szerint a 21. század a pszichiátriai betegségek évszázada lesz, mivel a mentális és lelki eredetű kórképek száma egyre nő.”¹ (Purebl György)

A WHO 2015-ös felmérései alapján elmondható, hogy napjainkban mind globálisan véve, mind Európára és Magyarországra is jellemző, hogy minden negyedik ember átesik élete során olyan mentális, lelki problémán, amelyek hosszútávú negatív hatással lehetnek az egyén mindennapi életére nézve. Ezeknek társadalmilag releváns következményei vannak, mint például a megváltozott/csökkent munkaképesség, amelyeknek az 1/3-a idegrendszeri, lelki, mentális eredetű problémára vezethető vissza (Bányai, 2015). Egy másik érdekes mutató továbbá az elvesztett egészséges életév (ELÉV) számok (amelyek azt mutatják meg, hogy összesítve hány egészséges életév veszett el valamilyen betegség következtében), amely szerint a mentális és neurológiai zavarok a 4. és az 5. helyen állnak azon vizsgált 10 betegségcsoporton belül, amelyek az emberek elvesztett egészséges életéveiért a leginkább felelősek a magyar populációban. Zonda Tamás pszichiáter szerint² a pszichés zavarok egyre fokozódó slamasztikájának a gyökere, hogy a társadalom közömbös a probléma iránt.

A téma szociológiai szempontból való értelmezése fontos szerepet tölt be az uralkodó medikális szemléletű rendszerekben, így hazánkban is. A társadalmi, szociológiai tanulmányok felhasználásával komplexebb képet kaphatunk erről a jelenségről, és a kutatási eredmények sok esetben gyakorlati felhasználást nyernek, lehetőség van azokat a szakpolitikák szintjére emelni. Mivel folyamatosan fejlődik az orvostudomány és annak rendelkezésre álló eszközei, ezért egyre hatásosabban vagyunk képesek felismerni és bevonni az ellátórendszerbe a mentális zavarokat. Ennek következtében viszont egyre láthatóbbá is válik, egyre bonyolódik a probléma, ami azt eredményezi, hogy a tárgykör nagyobb mértékű diskurzust, ebből fakadóan többirányú, holisztikusabb megközelítéseket is igényel.

A fentieket (és még számos egyéb itt nem említett szempontot) figyelembe véve úgy vélem, hogy a hangsúly egyre inkább a társadalmi felelősség szerepe felé tolódik. A pszichés gondokkal küzdőkkel szembeni benyomások alakulása javarészt a szociális megismerésnek tulajdonítható, ezért vizsgáltam azt, hogy hogyan észleljük a pszichés zavarokat. A témát az ún. szocio-kognitív megközelítésből vizsgáltam, melynek kiindulópontja az, hogy ahogyan gondolkodunk egy dologról, azt a minket körülvevő társadalmi-kulturális környezet befolyásolja. A társadalmi jelenségeket a történelmi és kulturális összefüggéseivel szükséges vizsgálni ahhoz, hogy megfelelően értelmezhesük ezeket.

¹ nyilatkozta a pszichiáter az MTI-nek adott interjújában; Magyar Pszichiátriai Társaság XX. Vándorgyűlése, 2016

² <https://mno.hu/belfold/elkeserito-a-hazai-ongyilkossagi-statisztika-1362096>

1, Szűkítsd a témát!

A témaválasztás szempontjából az első nehézséget számomra a téma komplexitása jelentette. Egy témakört szemügyre lehet venni egy konkrét diszciplínán belülre szűkítve, illetve inter/multidiszciplinárisan. Az általam preferált holisztikus perspektíva lehetővé teszi, hogy a kutató ne tekintsen egy adott szaktudományos értelmezésre, mint egyfajta kizárólagos módra, hanem igyekszik azt összehasonlítható módon, a relativizmus fényében sokszínűen, több szempontból együttesen tanulmányozni. Így egy sokszínűbb, árnyaltabb képet kaphat az adott témáról, így feltételezheti azt, hogy ez a sokszínűség jobban képes visszatükrözni a valóságot. Ennek a szemléletmódnak számos előnye mellett viszont hátránya, hogy az elméleti alapokhoz a témához vágó szakismeretek mélyebb ismereteire, azok alaposabb, részletesebb megértésére van szükség, amely rendkívül időigényes folyamat. Rengeteg időt és energiát lehet megspórolni azzal, ha az szakdolgozó a saját szakterületén belül egy konkrét kutatási területre fókuszál, ami önmagában is sok időt és felkészültséget igényel. Nem lehetetlen vállalkozás ugyanakkor a sokrétű, átfogó értelmezések kivitelezése sem, de ennek a minőségi kivitelezésére azonban a választást előzetesen mérlegelnie kell a szakdolgozónak a saját gondolkodásmódjának, orientáltságának, szabad idejének, elszántságának és motiváltságának függvényében.

2, Válassz időben megfelelő témavezetőt!

Fontos az, hogy legyen megfelelő segítséged, aki segíteni tud neked a szakirodalmak terén, és aki segít koordinálni és felügyelni a szakdolgozat menetét. Ennek érdekében keress a témádban kompetens oktatót, illetve meg lehet kérni külsős segítséget is más egyetemekről, tudományos akadémiáról, stb. Ez akkor lehet igazán hasznos, ha nem találsz az intézményen belül – a választott témádban, vagy annak egy részével kapcsolatosan – a szükséges ismeretekben jártas személyt. Tudakozódj a szaktársaidtól s egyéb forrásokból arról, hogy kiket érdemes megkeresned, és jó ha tudod, hogy bizonyos oktatóknál hamar betelnek a helyek.

3, Konzultálj!

Folyamatosan kérdezz, főként témavezetődtől vagy más oktatóktól, ismerősöktől bátran, ha bármilyen problémába ütköztél, vagy ha bármilyen kérdés felmerült benned, miközben írod a szakdolgozatod. Beszéljétek meg az ötleteiteket, és küld el a már elkészített részeket ellenőrzésre, és fogadd meg a visszajelzett tanácsokat. Ha tartod a megbeszélte időbeosztásokat és folyamatosan átnézed a már kész részeket a konzulensseddel, akkor sokkal nagyobb lesz az esélye annak, hogy a tervezett időben a megfelelő minőségben fogod tudni leadni a dolgozatod.

4, Hagyj időt a kutatásra!

Amennyiben saját kutatást is végzel, figyelj oda, hogy elegendő idő jusson erre is. Gyakran találkozom azzal a problémával, amibe egyébként jómagam is beleestem, hogy későn kapnak észbe a diákok, és így kevés idő marad a rendes elvégzésére, aminek az lesz a következménye, hogy egy összecsapott kutatásunk lesz, amit ezért nem is lehetséges a kívánt módon elemezni.

5, Figyelj oda a nyelvhelyességre, szóhasználatra!

Rendkívül zavaró tud lenni, mikor egy szöveg tele van nyelvtani hibákkal. Nemcsak megnehezíti az olvasást és az értelmezést, de ez a hanyagság azt a hatást is kelti, mintha maga a tartalom is hanyag lenne, nem megbízható kézből származna. A fordításoknál, a külföldi szakirodalmaknál különösen oda kell figyelni a megfelelő szóhasználatra. Ügyelj arra, hogy megfelelően alkalmazd az adott tudományterületen használatos szakszavakat és terminusokat!

Nálam figyelmetlenségből és az időből való kicsúszás miatt ez az egész dolgozatra kiterjedő jelenség lett, ami több ízben rontotta a dolgozat minőségét. Javaslom, hogy olvastasd át többször is több emberrel a szöveget, mielőtt bekötteted és leadod a szakdolgozatod. Egy konkrét saját elrettentő példa a dolgozatomból: a *'bejósol'* szó használata helyett az *'előrejelez'* tudományos terminust illetet volna használnom.

Irodalom, forrás:

Bányai Borbála (2015): Intézmények a munkaerőpiaci rehabilitáció területén. Pszichiátriai betegek diagnosztizáltak a munkaerőpiacon. Corvinus Egyetem, Budapest. Elérhető az interneten: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/851/1/Banyai_Borbala.pdf (Utoljára elérve: 2017. 10. 27)

World Health Organization (2015): Mental Health Atlas 2014. WHO. Elérhető az interneten: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/178879/1/9789241565011_eng.pdf (Utoljára elérve: 2017.10.27)

MENICH DÓRA: A MÉRLEG NYELVE, AVAGY EVÉSZAVAROK A TÁRSAS KAPCSOLATOK FÓKUSZÁBAN

Szakedolgozatom témájának az evészavarok társas kapcsolatokra gyakorolt hatását, valamint a társas kapcsolatok evészavarokra gyakorolt hatását választottam. Témaválasztásom oka az volt, hogy úgy gondolom, hogy annak ellenére, hogy sokakat érintő betegségek az evészavarok, a mai magyar társadalomban nem tudunk és nem beszélünk róluk eleget. Azok az információk, amikhez könnyen hozzá tudunk jutni, a médiából érkeznek, és nem feltétlenül felelnek meg a valóságnak, nem úgy mutatják be ezeket a betegségeket, amilyenek azok valójában.

Kutatásomban azt vizsgáltam, hogy hogyan változtak az interjúalanyaim családi és kortársi kapcsolatai a betegség hatására, illetve, hogy a társas kapcsolataik hogyan hatottak a betegség kialakulására és a gyógyulásukra. Ennek felderítéséhez kvalitatív mélyinterjúkat készítettem olyan nőkkel, akik betöltötték a 18. életévüket, és már vagy teljesen meggyógyultak, vagy hónapok óta a gyógyulás útjára léptek.

Az **eredmények**ről röviden az mondható el az interjúalanyaim története alapján, hogy akiknél 13-14 évesen kezdődött a betegség, ott már a betegség kezdete előtt is jellemző volt a családon belüli erőszak és a gyerekkortól kezdve rossz viszony a szülőkkel. Ez a betegség alatt sem változott egészen addig, amíg ki nem derült, hogy beteg, ekkor ugyanis még feszültebb lett a viszony, mert a szülők nem hitték el, hogy ez egy betegség. Akiknél 16-17 évesen kezdődött a betegség, a betegség előtt jó kapcsolata volt a szüleivel. A betegség alatt változott meg ez a kapcsolat elsősorban az édesanyával, az édesapa igyekezett enyhíteni az otthoni feszültségeket. Azonban az előző csoporthoz hasonlóan a szülők itt sem hitték el, hogy az evésavar betegség. Mindkét csoportba tartozó interjúalanyaim arról számoltak be, hogy bár javultak a családi kapcsolataik a betegség után, de még mindig nem idilliek. Természetesen a kortársi kapcsolatokra is volt hatása az evészavaroknak, de a családi kapcsolatok változása volt a legjelentősebb.

Szerintem a szakdolgozat megírása a **témaválasztás**nál kezdődik.

Fontos, hogy olyan témát válasszunk, ami tényleg érdekel minket és szívesen fogunk foglalkozni vele legalább egy éven keresztül. A másik témaválasztáshoz kapcsolódó tapasztalatom, hogy érdemes végiggondolni, hogy valamilyen gyakorlaton foglalkoztunk-e olyan témával, ami felkeltette az érdeklődésünket. Ha volt ilyen, érdemes utánajárni, hogy van-e hozzá még szakirodalom az órára feldolgozottakon kívül, és lehet-e szakdolgozatot írni az adott témában. Ez azért is lehet könnyebbség, mert már vannak ismereteink a témáról, így nem kell teljesen előlről kezdenünk a munkát, illetve már tapasztalataink is vannak a témával kapcsolatban, amiket felhasználhatunk a szakdolgozatunkhoz. Én is így választottam magamnak szakdolgozati témát: az egyik szemináriumon kezdtem el foglalkozni az evészavarok témakörével, és az akkor szerzett tapasztalataimat felhasználtam a szakdolgozatomhoz.

A témaválasztás után az **elméleti rész** megírásával folytattam a munkát.

Ez a lépés is időigényes, mert sokat kell olvasni hozzá. A kutatómunka elején az is előfordulhat, hogy olyan szakirodalmat is elolvasunk, ami a címe alapján jónak tűnik, de kiderül, hogy nem kapcsolódik eléggé a mi témánkhoz. Ilyenkor nem kell megijedni vagy felesleges munkának érezni az adott szöveggel való foglalkozást, mert tudni fogjuk, hogy milyen címszavak nem kapcsolódnak eléggé a témánkhoz, és más keresőszavakkal tudjuk folytatni a szakirodalmak keresését. Az is előfordulhat, hogy elolvasunk olyan cikkeket, vagy könyveket, amiket később mégsem fogunk felhasználni, mert mást fontosabbnak találtunk, vagy a témánk szempontjából relevánsabbnak. Ha ez előfordul, fontos, hogy azonnal húzzuk ki az irodalomjegyzékből, mert igen macerás és időigényes a leadás előtt az összes hivatkozást átnézni, hogy az irodalomjegyzékben szereplő szakirodalmak közül mi maradt benne a szakdolgozatunkban.

A **szakirodalmak** gyűjtésekor nagyon fontos, hogy a szó szerint kiírt mondatok oldalszámát, illetve ha a szerző egy-egy gondolatára hivatkozunk, akkor ezek oldalszámát is írjuk fel, mert ha bekerül majd a szakdolgozat végleges szövegébe, és nincs meg az oldalszám, akkor újra elő kell vennünk az adott tanulmányt és el kell olvasnunk, hogy megtaláljuk azt az egy mondatot, amire nekünk szükségünk van. Ez nagyon sok energiát és időt elvehet.

Ezen kívül természetesen a pontos **hivatkozás** is nagyon fontos. Az írás alatt egyből írjuk bele a pontos hivatkozásokat a szövegbe, mert egyszerűbb ezt néhány oldalanként megcsinálni, mint a végén az egész szövegben egyesével pontosítani.

A kutatás a szakdolgozat talán legfontosabb részét képezi. Mint korábban említettem, én kvalitatív mélyinterjúkat készítettem olyan 18. életévüket betöltött nőekkel, akik már vagy meggyógyultak vagy hónapok óta a gyógyulás útjára léptek.

Az **interjúzás** időigényes, így erre mindenképp hagyjunk sok időt magunknak. Előfordulhat, hogy azok az interjúalanyok, akik jelentkeztek, mégsem felelnek meg a mi feltételeinknek, így velük nem tudunk interjút készíteni, vagy a helyszínen, az interjú közben derül ki ugyanez, így a velük készített interjú nem használható fel a szakdolgozathoz. Az időpontok egyeztetése kapcsán is felmerülhetnek problémák. Például az interjúalany lemondja a megbeszélte időpontot és újat kell keresni, illetve előfordulhat, hogy nem lehet elérni, és így bár vállalta az interjút, mégsem kerül sor rá, ezért célszerű több interjúalanyt keresni, mint amennyit a konzulensükkel megbeszélünk.

Az **interjúk feldolgozása** is egy hosszabb folyamat. Ennek részét képezi az interjúk legépelése is, ami szintén időt igényel, ezért érdemes elkezdeni már az interjúk felvétele közben a gépelést. Ez a legkellemetlenebb része szerintem az interjúzásnak, ugyanakkor nagyon hasznos is, mert az ember észreveszi a hibáit és a következő interjúknál már tud erre figyelni. Ezért is jó, ha szinte azonnal legépeljük az interjút, és nem egyszerre próbáljuk meg az összeset leírni.

Az interjúkat többször el kell olvasni ahhoz, hogy összeálljon bennünk a kép. Ezért is fontos az előbb említett interjúgépelés. Elemzésnél fontos, hogy ne ragadjunk le az egyes interjúkban elhangzott történeteknél, hanem nézzük messzebbre az interjúkat és az összefüggéseket, és az azonos pontokat keressük, mert ezekből fog összeállni bennünk az előbb említett kép.

Az **elemzés** megírásánál célszerű témánként tagolni a szöveget, kiemelni a fontos kérdéseket és az azokra kapott válaszokat, különben egy óriási egybefüggő szöveget fogunk kapni, ami átláthatatlan lesz. Ez a tagolás is mutatja, hogy tényleg értjük a témánkat.

Ahogy már többször említettem a különböző részek kapcsán, a szakdolgozatírás egy hosszú és időigényes feladat, így szerintem érdemes úgy beosztani az időtöket, hogy a leadás előtt, vagy az előtt az időpont előtt, amikor a konzulensek kérik a kész szakdolgozatot, legalább két héttel kész legyetek az előre nem tervezhető csúszások, illetve a fáradtság miatt. Jó, ha van lehetőségetek arra, hogy egy pár napra félretegyétek a szakdolgozatot és pihenjete, majd már frissebben folytathassátok.

Ezen kívül mindenképp érdemes elolvasatni valakivel a szakdolgozatot a konzulensen kívül is, és megkérni ezt a személyt, hogy figyeljen a helyesírási hibákra, az elgépelésekre, a bent felejtett üres oldalakra, vagy a tartalomjegyzékben lévő pontatlanságokra, oldalszámhibákra és az ehhez hasonló hibákra.

SZODORAI DÓRA: ELVÁLT APÁK FELFOGÁSA AZ APASÁGRÓL

A szakdolgozatom címe Elvált apák felfogása az apaságról volt. Azért választottam ezt a témát, mert Földházi tanárnő egyszer felhívta rá a figyelmet, hogy erről a témáról milyen kevés kutatás van, és egyébként is érdekesnek találtam. Életút interjút készítettem 10 olyan apával, akik házasok voltak, volt gyerekek, majd elváltak, újránházasodtak és gyerekek születtek. Ezt a csoportot azért választottam, mert az volt a feltételezésem, hogy náluk hangsúlyosabban előkerül az a kérdés, hogy mit is jelent apának lenni vagy apaként részt venni egy gyerek életében.

Az interjúk részben vissza is igazolták, amit feltételeztem, hiszen kimondva vagy kimondatlanul, de minden apa mérlegelte a kérdéseket, amikor újabb gyerekei születtek. Ebből a szempontból ez egy eléggé érzékeny téma volt, hiszen nyíltan felvetni, hogy különbséget tesznek a gyerekeik között, sokszor heves ellenállást váltott ki, amire fel kellett készülnöm.

Az elemzés során igyekeztem nem csak a saját gyerekeikkel való kapcsolatukat feltárni, hanem azt is, hogy a szüleikkel milyen volt a kapcsolatuk, hiszen az ő mintájuk hatással lehet arra, hogyan fognak gondolkodni arról, milyennek is kell lennie egy szülőnek.

Ennél a témánál is, mint a legtöbbnél, sok mindent fókuszba lehetett volna állítani, hiszen nagyon összetett a kérdés, és a teljes képhez mindenre szükség lenne. Viszont egy szakdolgozatnál nagyon fontos, hogy tudatosítsuk, miről is akarunk beszélni, és ne térjünk el a tárgytól.

TANÁCSOK

Szakirodalom:

- **Ne ragadj le a konkrét témádnál!** – Nem mindig lehet szakirodalmat találni ahhoz a szűkített témához, amit te kitaláltál, úgyhogy tágabban érdemes értelmezni a témát (én beszéltem a válásról, a nemi szerepekről, a párkapcsolati trendekről, stb.)
- **Érdemes idegen nyelvű szakirodalmat keresni**, mert sokszor sokkal könnyebb ott megfelelőt találni.
- **Már a jegyzetelésnél írd ki az oldalszámokat is!** – Az ember ezt elsőre nem gondolja végig, főleg mikor nehezen talál szakirodalmat, de fontos, hogy a könyv minden szükséges adatát – így az oldalszámot is kiírjuk, mert megspórolhatunk magunknak egy plusz utat a könyvtárba
- **Ne elégedj meg egy fajta szakirodalommal** – ha olyan témád van, érdemes más tudományterületekre is kalandozni egy kicsit, például megnézni, hogy pszichológusok mit írtak a témáról.

Kutatás:

- **Szánj elég időt az alanyok keresésére!** – sokszor azért, mert szűkebb csoportot kell megtalálni, nehezen lesznek meg a megfelelő alanyok, vagy ha olyan a téma, engedélyeket kell kérni, egyeztetni, és ez mind hosszadalmas folyamat.
- **Ne csak annyi alanyt keress, amennyivel interjút akarsz csinálni/ kérdőívet akarsz kitölteni** – mindig lehet olyan, akiről utólag derül ki, hogy valamiért nem felel meg, vagy lemondja
- **Győződj meg róla, hogy tényleg megfelelnek az alanyok!** (interjúknál különösen kínos, ha mondjuk közben derül ki, hogy valami nincs rendben)
- **Ha interjút csinálsz, próbálj meg felkészülni a váratlan helyzetekre** – az interjúalanyok néha nagyon meglepnek az embert (Saját példám, hogy egy interjúalanyom elsírta magát az interjú közepén, amire én nem voltam teljesen felkészülve, és kellett pár másodperc, mire összeszedtem magam)
- **Mindig ellenőrizd előre, hogy amivel felveszed az interjút, az tényleg működik!** – akár telefon, akár tablet vagy bármi más, érdemes kipróbálni, melyiknek a legjobb a minősége, vagy több programot letölteni, mert van olyan, amelyik torzítja a hangot és nem lehet majd érteni, amit az alany mond.

Feldolgozás:

- **Szánj rá elég időt**, sokszor tovább tart, mint amire az ember számít – Elsőre senkinek sem megy gyorsan, hiszen még nincs tapasztalata, ezért érdemes rá annyi időt hagyni, amennyit módodban áll.
- **Ne ijedj meg, ha elsőre nem áll össze a dolog** – azért is érdemes időt hagyni rá, hogy félre tudd tenni, ha kell egy kis idő gondolkozni.
- **Az interjúk legépelésére szánj hosszabb időt** (egy életút interjú másfél-két óra szokott lenni, és a tizediknél már nagyon unja az ember gépelni...)
- **Többször olvasd át az interjúkat**, mielőtt leírsz valamit – Minél többször átolvasod, annál jobban összeáll a fejedben, és annál kevesebbet kell írás közben visszakeresgetni dolgokat, mert egy csomó mindenre már emlékezni fogsz, ezen kívül lehet, hogy csak közben fogsz észrevenni bizonyos összefüggéseket
- **Ha nagyon nem akar menni az elemzés, érdemes beszélni valakivel a témádról** (nem feltétlenül kell tanárnak lennie, de azért jó, ha kompetens valamennyire), mert sokat segíthet abban, hogy átlásd, de természetesen a konzulensed tud a legtöbbet segíteni, ha elakadnál az elemzéssel.

Olvastasd el több emberrel a szakdolgozatot, mielőtt leadod! – Észrevehetnek olyan hibákat, amelyek felett te elsiklottál.

**TAKÁCS TÍMEA:
MOTIVÁCIÓ ROMA GYEREKEK
ÖRÖKBEFOGADÁSÁRA MAGYARORSZÁGON**

Kedves Szakdolgozók!

Legfontosabb jó tanácsként azt javaslom nektek, hogy olyan **témát, kutatást válasszatok** szakdolgozatotok tematikájának, ami igazán érdekel benneteket! Merjete nagyot álmodni, elsőre ne rágódjatok azon, hogy meg tudjátok-e valósítani, egyszerűen csak gondoljatok egy olyan kérdéskörre, ami régóta foglalkoztat titeket, s szívesen foglalkoznátok vele legalább másfél évet. Ezután keressetek egy olyan konzulenszt, aki partner ebben a módszerben, s persze jártas a témában. Ő nyilván tud majd segíteni nektek elindulni az úton, hogy hogyan álljatok neki a kutatástervezésnek, mely során kiderül, mi valósítható meg az eredeti elgondolásból, mit kell megváltoztatni, mely kérdéseket kell félretenni egy későbbi vizsgálathoz (pl. mesterszakos diplomamunkához?). Ha így tesztek, élménygazdag is lehet a stresszesnek tűnő szakdolgozat írás.

Engem két témakör foglalkoztatott intenzíven évek óta: a gyermekbántalmazás és az örökbefogadás. A döntést számomra az könnyítette meg, hogy – munka mellett, levelezős hallgatóként – úgy gondoltam, lesz elég gondom az időkeret tartásával, akkor legalább a téma ne frusztráljon, így az örökbefogadás mellett köteleződtem el. Szakmai munkatapasztalatomból, érdeklődésemből és a téma sajátosságából adódóan kínálkozott, hogy kifejezetten a roma származású gyermekek örökbefogadását vizsgáljam. Eredeti ötletem szerint szakemberekkel, örökbefogadó szülőkkel és örökbefogadottakkal készítettem volna interjút, ám konzulensem felhívta a figyelmem, hogy tartalmában ez megterhelő lehet és valószínűleg több időt igényel. Tanácsát megfogadva, szakembereket és örökbefogadó szülőket kérdeztem az örökbefogadás motivációjáról, és úgy érzem, így (is) kerek lett a dolgozatom, a végére összeállt a teljes kép.

Szakedolgozatom módszertanáról magából a dolgozathból kiemelem a leglényegesebb részeket:

- „Kutatásomat örökbefogadásban jártas szakértőkkel és a témában személyesen érintett örökbefogadó szülőkkel készített félig strukturált kvalitatív interjúk segítségével végeztem el. A megkérdezett szakemberek egyaránt képviselik az állami és civil szférát [...]. Két örökbefogadó szülő egyidejűleg civil tevékenységet is folytat .”
- „A vizsgált populáció az örökbefogadó szülők csoportja volt, ebből a kutatás mintáját azok képezték, akik nem zárkóznak el roma gyermek örökbefogadásától. A populációt nem direkt vizsgáltam, hiszen a várakozó/örökbefogadó szülők közvetlen meginterjúvolása szubjektív vagy érzelmileg befolyásolt válaszokat is eredményezhetett volna. Az örökbefogadási statisztikák áttekintése támpontot adott sok kérdés megfogalmazásához, de a téma szenzitivitása miatt az örökbefogadási motivációt nem lehetett volna pusztán statisztikai adatokból megválaszolni. Ezért döntöttem a félig strukturált interjú műfaja mellett, melyet a témában jártas, de kevésbé elfogult érintettekkel, többnyire szakemberekkel, segítőkkel készítettem el.”

- „Egyetlen interjúalannyal készítettem – a távolság miatt – telefonon keresztül interjút, a többi megkérdezettel személyes találkozás keretében beszélgettem, többnyire munkahelyükön. Valamennyi interjúalanyomat hozzájáruló nyilatkozat kitöltésére kértem, melynek eredeti példányát és az aláírt változatokat a Mellékletben csatolom. A Nyilatkozat kitöltésével a megkérdezett személy hozzájárult az interjú felhasználásához és hangfelvétel készítéséhez. Így a telefonos interjút kivéve, minden esetben készült is hangfelvétel, mely a szó szerinti válaszok utólagos rögzítését segítette.”

Kutatásom kérdései „főként a szakirodalom: korábbi kutatási témák, eredmények, feltételezések alapján fogalmazódtak meg. Néhány kérdést saját tapasztalataim, a látottak hívtak életre – melyek szinte minden esetben alátámasztást nyertek a szakirodalom által is. Az interjúk felvételének előre haladtával gyorsan kirajzolódott, melyek azok a kérdések, melyek nem a realitás talaján születtek meg, vagy melyek túlságosan elméletiek, „szélsőségesek”. Részben ez a vizsgálat során szerzett ismeret, részben az aktuális beszélgetés körülményei változtatásokat szültek a kérdések feltevésének sorrendjében vagy megfogalmazásában.”

Végezetül saját tapasztalataimat, az én esetemben felmerült nehézségeket osztom meg veletek.

Azt hiszem, lényegtelen, ki milyen élethelyzetben van, mikor szakdolgozik, **az időhiánnyal** mindannyian küzdünk. Ráadásul a diplomamunkát illik nem összecsapni, azonban ahhoz, hogy tartalmilag is értékes legyen a mű, időt kell hagyni a témára való ráhangolódásra is. (Pl. az „amíg lejár a mosógép, írok két bekezdést” hozzáállás nem eredményes) Ezért azt javaslom, ha van egy szabad fél napotok, ne késlekedjete leülni és alkotni. Akinek különösen sok tennivalója, programja van, jó, ha színes tollal beírja a naptárába egy-egy szombat délelőttre, hogy „8:30-12:00 szakdolgozok”.

Előfordulhat, hogy olyan kutatási témát választotok, melyet etikai/jogi szempontból engedélyeztetni kell (egyetemen belül vagy a vizsgálati intézményben). Rendkívül fontos, hogy az engedély iránti kérelmekben mennyire precízen fogalmaztok, s mit olvasnak ki a sorok közül a címzettek: mennyire vagytok elszántak a munkában, mennyire ismeritek alaposan a témát, mennyire vagytok jártasak a vizsgálandó kérdésekben. Ha határozottak, hozzáértők vagytok (annak tűntök), elnyerhetitek a szimpátiájukat. Azonban ne feledjétek, az engedélyeztetés legnagyobb nehézsége a hosszú, bürokratikus ügyintézés. Emiatt is érdemes időben megkérni az engedélyt, hiszen, ha a kérések elutasításra kerül, újra kell gondoljátok az egész dolgozatot, de a módszertant, a vizsgálandó kérdéseket biztosan.

Az idővel való gazdálkodás következő kihívása, mikor a vizsgált személyek, csoportok vagy interjúalanyok szabadidejéhez kell igazítanotok az élethez minden más teendőjét, annak érdekében, hogy elkészüljön a kutatás. Fontos, hogy készségesek, alkalmazkodóak legyetek, hiszen a kutatásban résztvevők általában nem profitálnak semmit a vizsgálatból, nem kapnak visszajelzést, ellentérisítés nélkül adják az idejüket.

A szubjektívebb, kvalitatív típusú kutatások hátulütője, hogy az eredmények nem feltétlenül lesznek annyira egyértelműek, mint vártatok. Én a hat interjúmat, a kérdésekre kapott válaszokat egymás mellé téve, nem láttam egyből a párhuzamokat, a hasonlóságokat. Idő, többszöri átolvasás, elmélyülés kell ahhoz, hogy meglássátok a hasonlatosságokat, az egybeeséseket, vagy épp az egymásnak végletesen ellentmondó eredményeket.

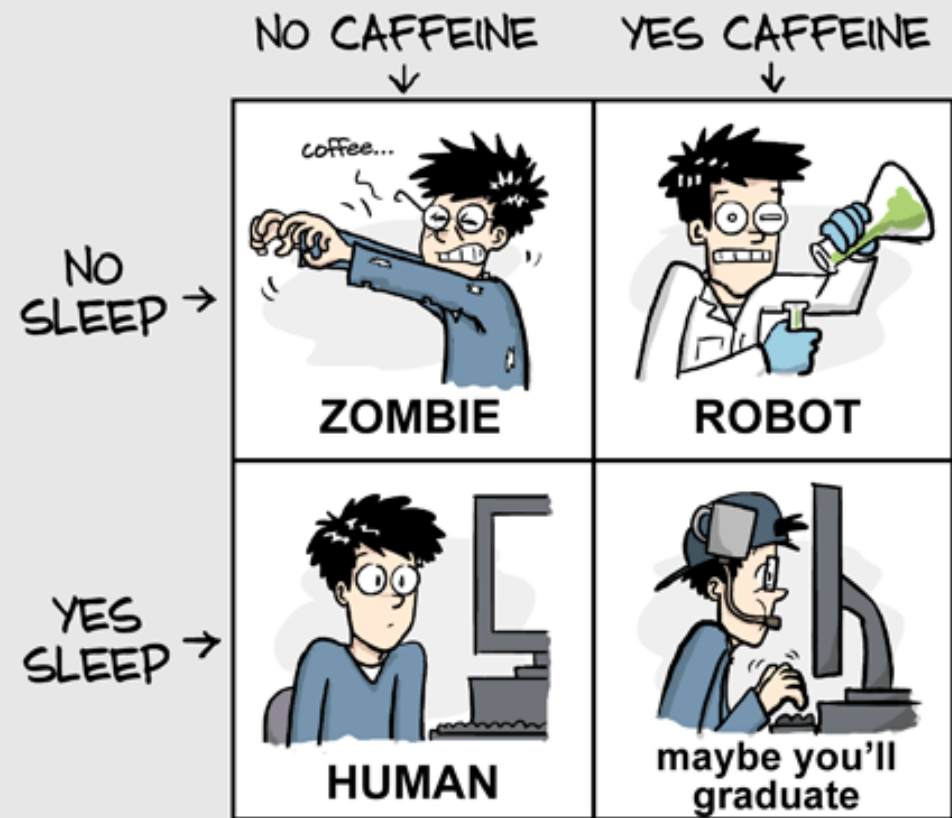
Kívánom nektek, hogy a szakdolgozatírás ne csupán nyugös kötelesség, egy egyetemi mérföldkő elhagyása legyen, hanem szakmai munkátok, hivatásotok első állomása!

HIVATKOZÁS

Az összefoglalókban sokszor előkerült a hivatkozás fontossága. Ha nem vagytok biztosak abban, hogy hogyan kell hivatkozni, akkor ezen a linken elérhetitek a hivatkozási segédletünket:

<http://btk.ppke.hu/uploads/collection/296/file/Hivatkozási%20segédlet%20egyetemistáknak.pdf>

GRAD SCHOOL ENERGY LEVELS

JORGE CHAM © 2011

WWW.PHDCOMICS.COM

WRITE YOUR THESIS

YOU WILL

imgflip.com